

11-мавзу: Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамияти

Режа:

- 1. Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятининг тўлақонли субъектига айланиши.**
- 2. Жаҳон ҳамжамиятидаги демократик ўзгаришлар.**
- 3. Ўзбекистон Республикасининг дипломатик алоқаларида демократик тамойиллар.**
- 4. Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни**

1991-йил 31-августда Олий Кенгаш VI сессиясида қабул қилинган "Мустақиллик ҳақидаги Баённомада ўз ташқи сиёсатининг асосий йўлини белгилаб олган Ўзбекистон Республикаси 1992-йил 8-декабрда қабул қилинган Конституциянинг 17-моддасида бу йўлни қонун билан мустаҳкамлади. ЎзР ташқи сиёсатининг асосий устувор тамойилларини қуйидагиларни ташкил этади:

- миллий-давлат манфаатларини устун қўйган ҳолда ташқи сиёсатда давлатларнинг суверен тенглигини ҳисобга олиш;**
- умумбашарий қадриятларни устун қўйган ҳолда низоли можороларни тинч йўл билан ҳал этиш;**

- ташқи сиёсатдаги тенг ҳуқуқлилиқ ва ўзаро манфаатдорликни ўрнатишда бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашмаслик
- барча тинчликсевар давлатлар билан ташқи алоқаларни ўрнатишга интилиш;
- халқаро ҳуқуқ нормаларини тан олган ҳолда жаҳон ҳамжамиятида халқаро талабларга риоя қилиш;
- ташқи сиёсатда кўп томонлама алоқаларни ўрнатишда халқаро ташкилотлар доирасида алоқаларни кенгайтириш.

— мафкуравий қарашлардан қатъий назар, ҳамкорлик учун очиқлик, умуминсоний қадриятларга, тинчлик ва хавфсизликни сақлашга содиқлик;

— чегаралар дахлсизлигини таъминлашга риоя қилиш;

— низоларни тинч йул билан хал этиш;

— куч ишлатмаслик ва куч билан тақдид қилмаслик;

давлатлараро алоқаларда тенг ҳуқуқлилиқ ва ўзаро манфаатдорлик устунлиги; ташқи алоқаларни ҳам икки томонлама, ҳам кўп томонлама келишувлар асосида ривожлантириш, бир давлат билан яқинлашиш ҳисобига бошқасидан узоқлашмаслик ва бошқалар.

**Ташки сиёсат фаолият учун ҳуқуқий негиз яратиш
учун куйидагилар амалга оширилди:**

**ҳалқаро муносабатларни ўрнатиш тартибини
белгиловчи янги ҳужжатлар ишлаб чиқилди;**

**собик Иттифок иштирокчи булган ҳалқаро
ҳуқуқий ҳужжатлар мажмуаси республика
манфаати нуқтаи назаридан қайта кўриб
чиққилди;**

**Ўзбекистоннинг миллий маифаатларига мос
тушадиган ҳужжатлар ратификация қилинди.**

XX асрнинг охирида дунёнинг сиёсий макони сифат жиҳатидан ўзгарди. Совет Иттифоқи халклари ҳамда собиқ «социалистик ҳамдўстлик»даги бошқа давлатлар бир партиявийлик тизими ва марказдан туриб режалаштириш иқтисодиётидан воз кечишди. Оқибатда дунёда антогонистик ижтимоий-сиёсий тузумларнинг глобал қарама-қаршилиги барҳам топди ва дунё сиёсатида демократик жамиятлар салохияти анча ошди. Евросиё ҳудудида, жумладан, Марказий ва Шарқий Европа давлатлари, шунингдек, собиқ Совет Иттифоқи давлатлар ижтимоий-сиёсий тузумнинг демократик шаклига ўтилди. Евросиёда бир-бирига яқин ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий тамойиллар асосида яшовчи, бир-бирга ўхшаш кадриятларга эътиқод килувчи, шу жумладан, глобал дунё сиёсати жараёнларига бир хилда ёндашувчи халқлар ҳамжамияти шаклланади.

Ўзбекистон ва БМТ

Мустақилликка эришган Ўзбекистон Республикаси 1992 йил 2 март куни БМТ аъзолигига қабул қилинди. Шу билан бирга халқаро ҳамкорликни ривожлантириш мақсадида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан кўп томонлама алоқаларни ўрнатди. Илк бор марҳум Ислом Каримов 1993 йил Нью-Йоркдаги Бош қароргоҳда нутқ сўзлаганди. Унда мамлакат собиқ президенти Марказий Осиёни ядро қуролидан холи ҳудудга айлантириш таклифини илгари сурган. Бунинг амалий натижаси ўлароқ, 2009 йил 20 мартда "Марказий Осиёда ядро қуролидан холи ҳудуд барпо этиш тўғрисида"ги шартнома кучга кирди. Айнан ушбу ташаббус кейинчалик Монтерей халқаро тадқиқотлар институти ҳузуридаги ядро қуроли тарқалишининг олдини олиш масалаларини ўрганиш маркази эксперти Тижей Боуз томонидан алоҳида таъкидланиб, ўз вақтида билдирилган оқилона ташаббус, дея баҳоланган.

Ўзбекистон ва БМТ

Ўзбекистон 1992 йил 2 март куни Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлди. Бугунги кунга қадар Ўзбекистон БМТ резолюция ва қарорларини амалиётга жорий этиш, уларнинг ижроси доирасидаги ҳамкорликка алоҳида эътибор қаратиб келмоқда. Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъкидлаганидек, “Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва бошқа халқаро тузилмалар билан фаол муносабатлар ва ҳамкорлик олиб бориш Ўзбекистоннинг миллий манфаатларига хизмат қилади”.

1993 йилда ўтган БМТ Бош ассамблеясининг 48-сессияси

2000 йилда БМТ Бош Ассамблеясининг "Минг йиллик саммити"да

Янги мингйилликнинг илк даврида ташкил этилган махсус йиғилишда Ислом Каримов халқаро терроризм ва наркобизнес билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш; минтақавий хавфсизлик, жумладан, Марказий Осиё минтақасида барқарорлик ва хавфсизликни таъминлаш; жаҳон хавфсизлиги тизимини такомиллаштириш, БМТ фаолияти ва таркибий тизимини ислоҳ қилишга тааллуқли таклифлар билан чиқди. Ушбу нутқ кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди, орадан биров муддат ўтиб, яъни 11 сентябрь воқеалари юз берганидан сўнг, Ўзбекистон вакилининг сўзларида аччиқ ҳақиқат борлиги аён бўлди.

1995 йилда БМТ ташкил этилганига 50 йил тўлгани муносабати ўтган сессия

Октябрь ойида ташкил этилган мазкур йирик тадбирда Ислом Каримов иштирок этган ва нутқ сўзлаган. Ана шунда мамлакат собиқ раҳбари қўшни Афғонистон муаммосига конструктив ёндашиш кераклигини таъкидлаб, ўз фикрларини билдирганди.

2010 йилда БМТ Бош ассамблеясининг Минг йиллик ривожланиш мақсадларига бағишланган ялпи мажлисида давлат раҳбари минтақада хавфсизлик ва барқарорликни ҳамда изчил тараққиётни таъминлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари устувор вазифалардан эканини алоҳида таъкидлади. БМТнинг мазкур анжуманидан сўнг мамлакатимизда 2011-2015 йилларда Мингйиллик ривожланиш мақсадларини амалга ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар комплекси тасдиқланди.

Ш.М.Мирзиёев БМТ Ассамблеясидаги 72-сессиясида

Президентимизнинг 2017 йил сентябрь ойида Нью-Йорк шаҳрида ўтган БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги иштироки ва ушбу ташкилот юқори минбаридан туриб илгари сурган қатор муҳим ташаббуслар мамлакатимиз билан БМТ ўртасидаги ҳамкорликнинг янги босқичини бошлаб берди ва тарихий аҳамият касб этди.

Унда давлатимиз раҳбари БМТнинг халқаро муносабатлардаги ролини оширишга қаратилган долзарб фикрларни билдирди. БМТнинг Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенциясини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш, Бош Ассамблеянинг “Маърифат ва диний бағрикенглик” ҳамда “Марказий Осиё минтақасида тинчлик, барқарорлик ва изчил тараққиётни таъминлаш бўйича минтақавий ва халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш” деб номланган махсус резолюцияларни қабул қилиш таклифи билан чиқди. Бугунги кунда Президентимизнинг БМТ махсус резолюцияларини қабул қилиш бўйича икки ташаббуси ташкилотга аъзо давлатлар томонидан бир овоздан консенсус билан қабул қилинди. Бу Ўзбекистоннинг БМТ доирасидаги муҳим халқаро ташаббуслар ижодкорига айланиб бораётганидан далолат.

1992 йили Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони билан Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети ташкил килинди. Ташки иқтисодий ва сиёсий фаолиятни тартибга солувчи «Чет эл инвестициялари тўғрисида» Қонун (1998), «Ўзбекистон ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида» Қонун (2000), «Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсий фаолиятининг асосий принциплари тўғрисида» Қонун (1996), «Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида» Қонун (1995), шунингдек, «Консуллик устави», Ўзбекистон Республикаси Харбий доктрина каби муҳим ҳужжатлар қабул қилинди. Мана шундай назарий ва амалий кадамлар натижаси ўлароқ бугунги кунда давлатимиз мустақиллигини 170 га яқин мамлакатлар тан олди. Уларнинг 120 нафари билан дипломатик муносабатлар ўрнатилган. Ўзбекистонда 43 давлат ва 20 та йирик халқаро ташкилот миссиялари аккредитация қилинган. Ўз навбатида, Ўзбекистон 40 дан ортиқ йирик ташкилотлар ҳамда 500 дан ортиқ халқаро ҳуқуқ субъектлари билан ҳамкорлик қилмоқда.

**Ўзбекистон бир қатор халқаро ташкилотлар -
Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки,
Халқаро молия корпорацияси, Европа тикланиш
ва тараққиёт банки, Европада хавфсизлик ва
ҳамкорлик ташкилоти (ЕХХТ), Иқтисодий
ҳамкорлик ташкилоти (ЭКО) билан тенг ҳуқуқли
аъзо сифатида, Европа Иттифоқи, НАТО билан эса
махсус битимлар асосида самарали ҳамкорлик
қилиб келмоқда. Жумладан, НАТО билан
«Тинчлик йулида ҳамкорлик» дастури
доирасидаги алоқалар**

2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг “Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар” номли бешинчи устувор йўналишида қўйидагилар акс этган:

1. Хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни таъминлаш соҳасидаги устувор йўналишлар:

- Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузуми, суверенитети, ҳудудий яхлитлигини муҳофаза қилиш;

- ахборот хавфсизлигини таъминлаш ва ахборотни ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш, ахборот соҳасидаги таҳдидларга қарши ўз вақтида ва муносиб ҳаракатларни ташкил этиш;
- фуқаролик, миллатлар ва конфессиялараро тинчлик ҳамда тотувликни мустаҳкамлаш;
- давлатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, Ўзбекистон Қуролли Кучларининг жанговар қудрати ва салоҳиятини ошириш;
- атроф-табiiй муҳит, аҳоли саломатлиги ва генофондига зарар етказадиган экологик муаммоларнинг олдини олиш;
- фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва бартараф этиш тизимини такомиллаштириш.

2. Чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар:

- давлат мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, мамлакатнинг халқаро муносабатларнинг тенг ҳуқуқли субъекти сифатидаги ўрни ва ролини ошириш, ривожланган демократик давлатлар қаторига кириш, Ўзбекистоннинг теварагида хавфсизлик, барқарорлик ва аҳил кўшничилик муҳитини шакллантириш;

- Ўзбекистон Республикасининг халқаро нуфузини мустаҳкамлаш, жаҳон ҳамжамиятига мамлакатда олиб борилаётган ислохотлар ҳақида ҳолис ахборот йетказиш;

- Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсий ва ташқи иқтисодий фаолиятини норматив-ҳуқуқий базасини ҳамда халқаро ҳамкорликнинг шартномавий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш;

- давлат чегарасини делимитация (белгилаш (чегаралаш) демаркация масалаларини ҳал этиш.

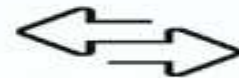
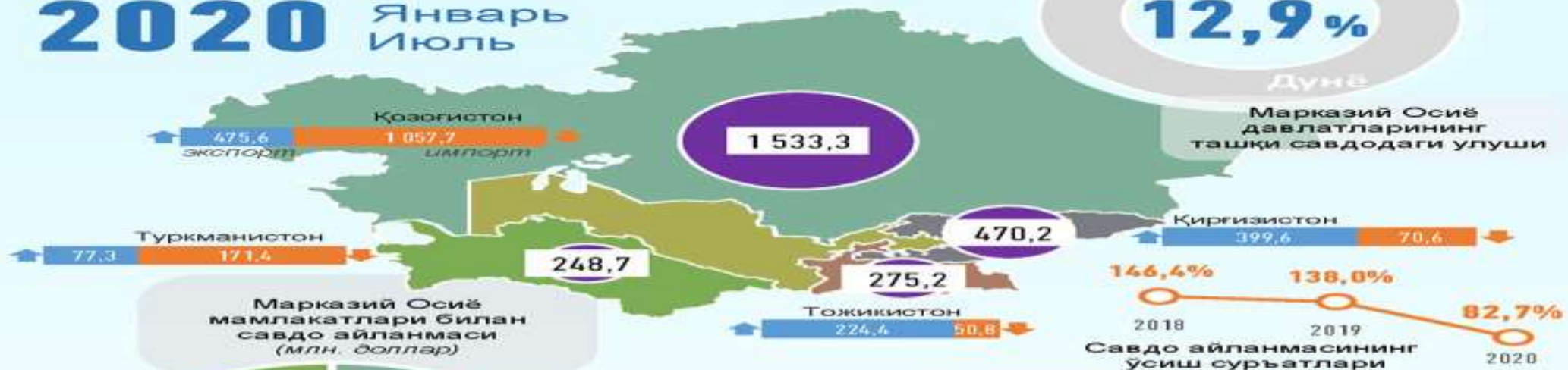

ЎЗБЕКИСТОННИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИ БИЛАН САВДО АЛОҚАЛАРИ

2020 Январь
Июль

Июль 2020
Июль 2019
Июль 2018

Президент Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга йўллаган навбатдаги Мурожаатномасида Ўзбекистоннинг ташқи сиёсати бундан буён ҳам ана шу принциплардан чекинмаган ҳолда изчил давом эттирилишини таъкидлади. Шу билан бирга, дунёнинг ривожланган давлатлари бўлмиш АҚШ, Россия, Хитой, Туркия, Япония, Жанубий Корея ва Европа иттифоқи билан савдо-иқтисодий, инвестициявий, молиявий, маданий-гуманитар ва хавфсизлик соҳасидаги алоқаларни янгича мазмун-моҳият билан бойитган ҳолда янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш зарурлигига алоҳида урғу берилди.

Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг АҚШ билан савдо-иқтисодий алоқалари тобора ривожланиб бормоқда. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда АҚШнинг “General Motors Powertrain Uzbekistan”, “Exxon Mobil”, “CNH Industrial”, “Coca-Cola”, “Hyatt”, “Hilton”, “John Deere”, “Honeywell”, “Caterpillar” ва бошқа қатор дунёга таниқли йирик компаниялари фаолият юритмоқда.

Россия Федерацияси билан кенг кўламли ҳамкорлик эса, ҳар икки давлат ўртасида имзоланган Стратегик ҳамкорлик ва Иттифоқдошлик муносабатлари тўғрисидаги шартномалар асосига қурилган. Шунингдек, ҳозирги кунда Россия Федерацияси билан икки томонлама савдо-иқтисодий алоқалар ҳам жадал суръатларда ривожланмоқда. Шу ўринда ташқи савдо ҳамкорларимиз орасида Россия Федерацияси етакчи ўринларни эгаллаб келаётганини эътироф этиш лозим.

Хитой билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик ҳам томонларнинг терроризм, экстремизм, наркотрафик, ноқонуний қурул савдоси ва хавфсизликнинг бошқа таҳдидлари бўйича қарашларнинг яқинлиги асосида олиб борилмоқда. Шунингдек, Ўзбекистон Хитой билан стратегик ҳамкорликни мустаҳкамлаш, кенг савдо-иқтисодий, инвестицион ва молиявий ҳамкорликни кенгайтиришда ўзаро манфаатдорлик тамойилларига асосланади.

Ўзбекистоннинг йирик савдо-иқтисодий ҳамкорларидан бири ҳисобланган Туркия давлати билан ҳам иқтисодий ва сиёсий алоқалар мустаҳкамланишда давом этмоқда. Ҳар икки давлат ташқи ишлар вазирликлари ўртасида мунтазам равишда сиёсий маслаҳатлашувлар ўтказиб борилмоқда. Шу билан бирга, икки давлат ўртасидаги маданий-гуманитар, таълим ва туризм соҳаларидаги алоқалар ҳам изчил ривожланиб бормоқда.

Япония доимий равишда Ўзбекистонга молиявий-техник ёрдам кўрсатиб келади. Ушбу ёрдам туфайли Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш, маориф, транспорт, телекоммуникация ва бошқа соҳаларда қатор ижтимоий аҳамиятли ва инфратузилма лойиҳалари амалга оширилди.

Шунингдек, мамлакатимизда Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги (JICA) ва Япония ташқи савдо ташкилоти (JETRO) нинг минтақавий ваколатхоналари самарали фаолият олиб бормоқда. Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг “UzAuto” ва Япониянинг “Isuzu” компанияси ҳамкорлигида автобуслар ва юк машиналари ишлаб чиқарилиши йўлга қўйилган.

Жанубий Корея билан ҳамкорлигимиз Ўзбекистон Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2017 йил 22-25 ноябрь кунлари Корея Республикасига давлат ташрифи натижалари бўйича қабул қилинган Стратегик ҳамкорликни ҳар томонлама кенгайтириш тўғрисидаги баёноти асосида давом эттирилмоқда. Шунингдек, ушбу ташриф доирасида давлатлараро, ҳукуматлараро ва идоралараро даражадаги 20 дан зиёд келишувлар имзоланди. Бундан ташқари, қиймати 10 миллиард доллардан зиёд бўлган савдо-иқтисодий, молиявий-техникавий ва бошқа соҳаларда жами 64 та ҳужжат имзоланди, улардан 4 миллиард доллари Ўзбекистон иқтисодиётига тўғридан-тўғри корейс инвестицияларини ташкил этади.

Европа иттифоқи билан самарали ҳамкорлигимизнинг мустаҳкам ҳуқуқий негизини Шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битим ташкил этиб, ушбу ҳужжат асосида кўп қиррали муносабатларнинг таъсирчан механизмлари – Ҳамкорлик кенгаши ва қўмитаси, Парламентлараро ҳамкорлик қўмитаси ва бошқа тузилмалар самарали фаолият юритиб келмоқда.

Қолаверса, мамлакатимиз Ўзбекистон-Европа шериклигининг кенг кўламли инвестиция дастури доирасида Европа тикланиш ва тараққиёт банки билан ҳамкорликни янада ривожлантириш бўйича фаол иш олиб бормоқда.